

MATEMATIKA FANINING INSON HAYOTIDAGI O‘RNI VA UNI O‘QITISHDA TURLI XIL YONDASHUVLAR

Urolov Eldorbek Solijon O‘g‘li

Andijon mashinasozlik instituti, akademik litseyi

Matematika fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada matematikaning inson hayotidagi o‘rni va uni o‘qitishda turlicha yondashuvlar, matematika ta‘limining maqsad va vazifalari, matematika ta‘limini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari, matematikaning o‘quv-metodik ta‘minotini rivojlantirish masalalari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: matematik, kompetentsiya yondashuvi, o‘quv-uslubiy yordam, asosiy kompetentsiya.

KIRISH:

Matematika olamni bilishning asosi bo‘lib, u tevarak-atrofdagi hodisa va hodisalarning o‘ziga xos qonuniyatlarini ochib berishda, ishlab chiqarish, fan-texnika, texnika taraqqiyotida muhim ahamiyatga ega. Matematik ta‘limga kompetentsiya yondashuvi o‘quvchilar tomonidan jamiyatdagi kasbiy, shaxsiy va kundalik hayotda duch keladigan vaziyatlarda samarali harakat qilish imkonini beradigan turli ko‘nikmalarni egallashni nazarda tutadi. Shunday qilib, kompetensiyaga asoslangan yondashuvda matematik ta‘limning asosi amaliy, amaliy yo‘nalishlarni mustahkamlashga qaratilgan.

Tayanch kompetensiyalarni shakllantirish va kichik o‘quv tadqiqotlarini yakunlash orqali o‘quvchilarning umumta‘lim fanlarini o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirish maqsadida fan o‘quv dasturlariga amaliy mashg‘ulotlar hamda amalga oshirish va loyiha ishlari kiritildi. Bu holat aniq bir o‘quv predmetini o‘zlashtirish sifatini oshirish bilan birga fanning fanlararo va kundalik hayot bilan bog‘lanishiga keng imkoniyatlar ochadi va ta‘lim samaradorligini oshiradi.

ADABIYOT TAHLILI VA METODIKASI:

Matematika darslarini tashkil etishda nazariyaga qaraganda amaliyotga ko‘proq e‘tibor berish va o‘quvchilarni tayyor o‘quv materiallari bilan ta‘minlashga asoslangan yondashuvdan ma‘lum darajada voz kechish zarur. Matematika darslarida keys, tadqiqot, loyiha, kichik o‘quv kashfiyoti kabi interfaol usullardan ko‘proq foydalanish tavsiya etiladi.

O‘quvchilarda kichik tadqiqot ko‘nikmalarini shakllantirishda kuzatish, tajriba, o‘lchash, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, taqqoslash va analogiya kabi ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanish zarur. Talabalarda nafaqat bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish, balki ularni hayotiy vaziyatlarda qo‘llash malakalarini egallash ham

muhimdir. Umumiy o'rta ta'lim tizimida o'quvchilarda fanga oid kompetensiyalar bilan bir qatorda asosiy kompetensiyalar ham shakllantirilishi belgilangan. Aniq fanlar blokidagi fanlar orqali o'quvchilarda asosiy kompetensiyalarni shakllantirish va ularda egallagan ko'nikma va malakalarni turli vaziyatlarda qo'llay olishiga e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir.

NATIJALAR:

Fan va texnikaning jadal rivojlanishi, dunyoning globallasuvi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi odamlarning dunyoqarashini, muvaffaqiyatga erishish yo'llarini, inson salohiyatini, qobiliyatini, ijodkorligini o'zgartirib, jamiyatning asosiy kapitali bo'lib xizmat qilmoqda.

Bunda har bir o'quvchi shaxsini jamiyatda raqobatbardosh bo'lish, o'zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy muhitga moslashuvchan, faol, ijtimoiy yetuk salohiyatli, yuksak bilim sohibi, aqliy qobiliyatli komil shaxsni shakllantirishdir. ma'naviy tarbiyalash esa davlatimiz oldidagi vazifalardan biridir.

Matematika o'qitishning asosiy vazifalari:

- o'quvchilarning matematik tushunchalar, xossalari, shakllar, usullar va algoritmlar bo'yicha bilim va ko'nikmalarni egallashini ta'minlash; matematika fanining inson kamoloti va ijtimoiy rivojlanishidagi ahamiyatini, ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni tushunish, matematik bilim va ko'nikmalarni kundalik hayotda muvaffaqiyatli qo'llash, o'rganishga o'rgatish;

- o'quvchilarning individual xususiyatlarini rivojlantirishda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish;

- o'quvchilarda fanlar uzviylikini hisobga olgan holda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni, ijodkorlikni shakllantirish, ularni ongli ravishda kasb tanlashga yo'naltirish;

- matematikani nazariy o'qitishga asoslangan yondashuvdan ma'lum darajada voz kechish va o'quvchilarni tayyor o'quv materiallari bilan ta'minlash, o'quvchida matematik bilimlarni kundalik hayotda qo'llash, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish va rivojlantirishga erishish, ko'nikmalarni namoyon etish va faollashtirish.

Maktabda matematika ta'limini yangi sifat bosqichiga olib chiqish maktab o'qituvchilarining salohiyati, kasbiy mahorati va ijodkorligiga bevosita bog'liq. Binobarin, matematika o'qituvchilarining malakasini oshirish, ularni zamonaviy ta'lim metod va texnologiyalari bilan jihozlash matematika ta'limi oldida turgan dolzarb masalalardan biridir. Mamlakatimizning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuvi, fan-texnika va texnika taraqqiyoti, o'zgarib borayotgan dunyoda yosh avlodning raqobatbardoshligi fanlarni mukammal egallashni taqozo etadi, bu esa ta'lim tizimiga xalqaro tajriba va modellarni joriy etish, ta'lim tizimiga xalqaro tajriba va namunalarni joriy etishni, o'zgarayotgan dunyoda ilm-fanni mukammal egallashni taqozo etadi.

MUHOKAMA:

Matematika faniga qiziqish uyg`otish o`qitish uslubining yuksak saviyasiga, o`quv-tarbiya ishlarining qanchalik mahorat bilan qurilganligiga bog`liq. Har bir o`quvchi darsda faol bo`lishi, zavq bilan ishlashi va bilimga bo`lgan ishtiyoqning paydo bo`lishi va rivojlanishidan boshlang`ich nuqta sifatida foydalanishi, bilimga bo`lgan qiziqishini chuqurlashtirishga e`tibor qaratishi kerak. Bu, ayniqsa, o`smirlarning u yoki bu fanga bo`lgan doimiy qiziqishi va qiziqishini, uni qayta shakllantirganda aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu vaqtda matematikani tezda qo'llash kerak.

Yoshlarga matematika fanini o`rgatish uchun o`qituvchi ushbu fanlarni yaxshi bilishi, o`qitish usullaridan mohirona foydalana olishi zarur. Shu bilan birga pedagogika, psixologiya va boshqa fanlardan chuqur bilimga ega bo`lish zarur. Treningning asosiy maqsadi talabalarning intellektual qobiliyatlarini, mustaqil tanlash va qaror qabul qilish ko`nikmalarini rivojlantirish, zarur bilimlarni egallashdan iborat.

XULOSA:

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, matematika darslarida o'rganiladigan har bir matematik xulosa qat'iylikni talab qiladi, bu esa o'z navbatida ko'plab matematik tushunchalar va qonunlar bilan ifodalanadi. O`quvchilarning bu qonuniyatlarni bosqichma-bosqich o`rganishi jarayonida ularning mantiqiy tafakkuri rivojlanadi, matematik xulosalar chiqarish madaniyati shakllanadi.

Matematikaga qiziqish uyg`otish o`qitish metodikasi sifati va o`quv faoliyati darajasiga bog`liq. Har bir o`quvchi darsda faol va zavq bilan ishlashi, bilimga bo`lgan ishtiyoqning paydo bo`lishi va rivojlanishidan boshlang`ich nuqta sifatida foydalanishi, o`rganishga qiziqishini chuqurlashtirishga e`tiborini qaratishi kerak.

ADABIYOTLAR:

1. Alixonov S. "Matematika o`qitish metodikasi". T., "O`qituvchi" 1992 yil.
2. Kollogarov A. N. "Algebra va analiz asoslari. – T.: "O`qituvchi". 1992 yil.
3. Azlarov T. Monsurov X. "Matematik tahlil" – T.: "O`qituvchi". 2001 yil.
4. Galitskiy M.A. va boshqalar "Algebra va matematik analiz kursini chuqur o`rganish" T., "O`qituvchi", 1995 y.
5. Sirojiddinov S.H., Mirzaahmedov M.A. Matematika kasbi haqida suhbatlar. T., "O`qituvchi", 1993 y.